

PROFESJONSOPPGAVE

Danningsbegrepet: teori og praksis i barnehagen

Utarbeidet av:

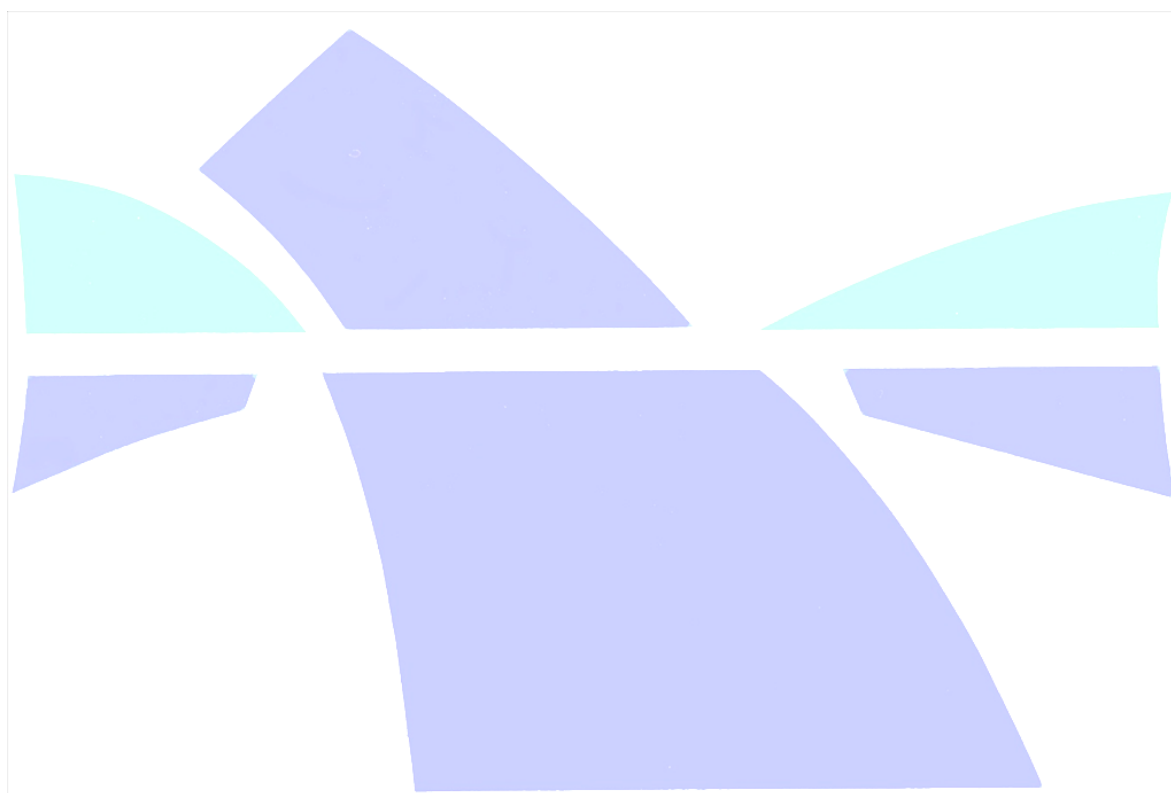
Marit Hansen Elstad

Studium:

Førskolelærerutdanning (bachelor)

Innlevert:

21.11.2012

Forord

Denne oppgaven er en fagoppgave som er del av avsluttende eksamen i pedagogikk. Å skrive denne oppgaven har vært en krevende, men og en lærerik prosess. Det har vært dager og kvelder med fortvilelse og tanker om at dette aldri vil bli bra, men jeg har og hatt dager med pågangsmot og tanker om at dette skal jeg klare.

Jeg ønsker å rette en stor takk til mine informanter som stilte opp på intervju med stort engasjement og positivisme. Jeg vil og takke min veileder Anita for god veiledning gjennom arbeidet med oppgaven. Til slutt vil jeg rette en takk til mine foreldre som har oppmuntret meg til å fortsette når det har stoppet opp. Dette har gitt meg trygghet og motivasjon til å jobbe videre med oppgaven.

Nesna, 21.11.2012

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	s. 3
2.0 Lov om barnehagen og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver	s. 4
3.0 Teoretisk grunnlag	s. 6
3.1 Hva er danning?	s. 6
3.2 Danningsbegrepet i barnehagen	s. 8
4.0 Metode og undersøkelse	s. 10
4.1 Intervju som metode for datainnsamling	s. 11
4.2 Min undersøkelse	s. 11
4.3 Etske overveielser og personvern	s. 13
4.4 Analysearbeid	s. 13
5.0 Analyse, tolkning og drøfting av funn	s. 13
5.1 Endringer i lovverket	s. 14
5.2 Forståelse av begrepet danning	s. 14
5.3 Arbeid med danningsbegrepet i personalgruppa	s. 16
6.0 Konklusjon	s. 19
7.0 Avslutning	s. 19
8.0 Litteraturliste	s. 21
Vedlegg 1: Anonymisert presentasjonsbrev	s. 22
Vedlegg 2: Intervjuguide	s. 23

1.0 Innledning

Som sisteårsstudent ved førskolelærerutdanningen har jeg denne høsten skrevet en profesjonsoppgave i pedagogikk som del av avsluttende eksamen. Tema for profesjonsoppgaven er *Den profesjonelle førskolelæreren*. Jeg har valgt temaet danning, fordi dette er et begrep som er kommet inn i den nye formålsparagrafen og som førskolelærer er dette noe jeg må forholde meg til når jeg skal ut i arbeid. Jeg må innrømme at jeg visste lite om selve dannelsbegrepet, og dette vekket min nysgjerrighet på å finne mer ut av hva danning er, og hvordan dette arbeides med i barnehagen.

Følgende problemstilling for oppgaven er; *Hva legger førskolelærere i begrepet danning, og hvordan arbeides det i personalgruppa med dannelsbegrepet?* Hensikten med denne problemstillingen er at jeg vil finne ut hvilke tanker personalet har om dannelsbegrepet og hvordan det arbeides med dette i personalgruppa.

Dannelsbegrepet i formålsparagrafen i Lov om barnehagen har erstattet begrepet oppdragelse. Begrepet oppdragelse er mer voksenstyrt, barnet ble før sett på som et objekt som skulle formes av de voksne. Med danning forstår jeg at det er det som skjer i barnets samspill med omgivelsene – med naturen rundt seg, miljøet det er i. Danning skjer også i barnets samspill med andre mennesker, med barn og voksne. Danning er en prosess som forutsetter refleksjon og som foregår hele livet. I dagens samfunn ser vi barnet som subjekt, det at det får være delaktig i fellesskapet og komme med sine egne innspill og meninger. Oppdragelse og danning er to begrep som er nært knyttet til hverandre. Når jeg vokste opp ble jeg lært hvordan jeg skulle snakke med andre mennesker, for eksempel at man skulle være høflig og sitte fint ved bordet, som var en del av hvordan jeg ble formet av de voksne. Danning er blant annet de vaner og rutiner som man tilegner seg i hverdagen. Disse erfaringene tar man med seg hele livet, og det er disse man lærer og utvikler seg gjennom.

I denne oppgaven vil jeg først presentere hva loven og rammeplanen sier om danning. Deretter vil jeg kort presentere hvordan dannelsbegrepet har utviklet seg fra det antikke Hellas og fram til i dag. Så presenterer jeg ulike perspektiv på danning, med utgangspunkt i boken "Barnehagens grunnsteiner" (2011). Videre kommer jeg inn på forskning om dannelsbegrepet i barnehagen, gjort av Solveig Østrem m.fl. Hun har skrevet en rapport som heter "Alle teller mer" (2009), som handler om evaluering og innføring av rammeplanen. Videre har jeg et kapittel om metode og undersøkelse, der jeg kort forklarer forskjellen mellom kvalitativ og kvantitativ metode, og hvilken av disse jeg har valgt. Så presenterer jeg

metoden min, og hva som kjennetegner denne. Videre vil jeg kort si noe om planlegging og gjennomføring av undersøkelsen min, og etter det skriver jeg om anonymisering og taushetsplikt i kapitlet ”Etiske overveielser og personvern”. I neste siste kapittel tar jeg for meg analysen av informantenes svar på de ulike spørsmål jeg stilte i forhold til dannelsbegrepet. Jeg tolker ut fra hva de har sagt og drøfter dette opp mot den teorien jeg har skrevet om i oppgaven. Jeg avslutter oppgaven i forhold til problemstillingen min.

2.0 Lov om barnehagen og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

I § 1 formålet i Lov om barnehagen finner vi blant annet barnehagens samfunnsmandat, verdisyn, barnas rolle og barnehagens rolle. Jeg vil ta for meg de delene av § 1 som handler om samfunnsmandat, barnehagens verdigrunnlag og barnehagens rolle.

I § 1, 1. ledd i Lov om barnehagen (2010) finner vi barnehagens samfunnsmandat:

”barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.”

Som førskolelærer betyr dette at jeg må legge til rette for og ta initiativ for et godt samarbeid med blant annet foreldrene og foresatte til barna i barnehagen. Gjennom planlegging og samarbeid med personalet og foreldre/foresatte må jeg sikre at barna får omsorg, muligheter til å utfolde seg i lek, være nysgjerrig og at de får utvikle seg og å lære, og gjennom barnas dannelsingsprosess vil dette bli ivaretatt. I mandatet ligger de nærmere regler for hva barnehagens tilbud skal inneholde, som blant annet går på det at barnehagen skal være en trygg arena for barnas utvikling. Barnehagen skal også være en arena som samarbeider i nær forståelse med hjemmet, med foreldrene og foresatte til barna. Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og det å fremme læring og danning for deres allsidige utvikling. Det er personalets ansvar å tilby og å legge til rette for et omsorgs- og læringsmiljø som er det beste for barna i barnehagehverdagen. Alle barn skal bli sett og hørt og være en del av fellesskapet. Alle barn uansett alder, kjønn, rase og funksjonsnivå skal få et godt og trygt oppvekstmiljø i barnehagehverdagen, med utfordringer og muligheter, slik at barna feiler og mestrer. Det de er god på får de ros for, det de ikke er så flinke på får de støtte fra de voksne om å klare å mestre til slutt. De erfaringene de får gjennom dette, er dannede erfaringer, og disse tar barna med seg videre (KD, 2011).

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og som er forankret i menneskerettighetene (KD, 2011, s. 7).

De dannelsesprosesser som barnehagen skal gi barna må bygge på de verdier som ligger i formålsparagraf 1, 2. ledd. Det betyr at som førskolelærer må jeg jobbe for å ivareta lovens verdisyn som er grunnlaget for alt arbeid som personalet har ansvar for i barnehagen.

I 4. ledd av § 1 i formålet står det at; ”barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Barnehagen skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap” (KD, 2011, s. 7).

Som førskolelærer er det mitt ansvar å ivareta den gode barndommen ved å gi alle barna muligheter for lek. Det er i leken at man ser at barna trives, og den er en del av deres livs- og læringsform. Som førskolelærer er det mitt ansvar å legge til rette for at alle barn får undre seg, være nysgjerrig og stille spørsmål. De voksne skal ikke legge ordene i munnen på barna, men la de få reflektere slik at de kan utvikle seg og bli trygge på seg selv. Det er personalets ansvar å gi rom for at barna gjennom dannelsesprosesser skal bli selvstendige, lære å ta vare på seg selv og hverandre. Det er viktig at de voksne er bevisste og har gode holdninger med tanke på barns dannelsesprosesser og barnehagen som en dannelsesarena. I barnehagen vil barna møte ulike erfaringer, og det er gjerne gjennom disse at de lærer. Hvert enkelt barn skal tas på alvor, bli sett, hørt, respektert og være en del av fellesskapet. Det er personalets ansvar å gi barna utfordringer, muligheter til å utvikle kunnskaper, ferdigheter og støtte for at de skal handle omsorgsfullt og gjøre etiske begrunnede valg i barnehagehverdagen og ta dette med seg videre i livet. Barnehagen som dannelsesarena skal være med på å legge til rette for at alle barn har rett til omsorg og nærhet og sørge for at barn uansett alder og funksjonsnivå blir møtt med lydhørhet, innlevelse og vilje til samspill. Det er de voksne sitt ansvar at barna får rom for å utøve empati og omsorg i barnehagehverdagen. Personalet i barnehagen skal legge til rette for at det er et godt læringsmiljø innenfor det sosiale, kulturelle og fysiske miljø i barnehagen, og at dette er i samsvar med kunnskap og innsikt med tanke på barnas behov for læring (KD, 2011).

3.0 Teoretisk grunnlag

Før jeg går inn på det å presentere ulike perspektiv på begrepet danning, velger jeg å presentere hva rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver sier om danning.

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2011) står det at danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Videre står det at danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre, og det er en forutsetning for meningsdanning, kritikk og demokrati. Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Men samtidig rommer danning alle disse. Gjennom dannelsprosesser vil barnet være i stand til å håndtere livet ved at det får utviklet evnen til å forholde seg til omverdenen, med nysgjerrighet til det som skjer i omgivelsene og miljøet rundt seg.

3.1 Hva er danning?

I Stortingsmelding nr. 41 (2008 – 2009) står det blant annet at danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre, og er en forutsetning for barns utvikling. Danning er en kontinuerlig prosess som forutsetter refleksjon og foregår hele livet. I barnehagen er det de gjensidige samspillsprosessene med barn og voksne i lek og læring som er viktige for barns utvikling og danning.

Danningsbegrepet er ikke et nytt begrep, det er et begrep som vi kan finne tilbake til det gamle Hellas da filosofen Sokrates levde. Det var Sokrates og hans likesinnede som startet debatten om oppdragelse. De hevdet at oppdragelse handler om hvem mennesket blir og hva det tilegner seg. På denne tiden ble ordet paideia brukt om oppdragelse og undervisning. Oppdragelse og undervisning er knyttet til det daglige livet i samfunnet – der menneskene finnes og møtes. De lærdes måte å oppdra og undervise på, foregikk på bestemte måter. Det gikk blant annet på at barna ble møtt med ulike spørsmål som ga dem utfordringer til å tenke selv og finne sine egne svar. På den måten medvirket barna til egen læring. På 1800-tallet erstattet det tyske begrepet Bildung danningsbegrepet. Definisjonen av Bildung kan defineres slik; ”jegets sammenfletting med verden til den mest allmenne, livligste og frieste vekselvirkning” (Glaser m.fl., 2011, s. 84). Bildung handler om menneskets forhold til seg selv, forhold til verden og forhold til samfunnet. I den moderne tiden har demokrati kommet inn, og dannelsesstenkingen fikk et annet innhold. Noe av innholdet er knyttet opp til en

forståelse om at det er to forhold i dannelsesprosessen, der pedagogen representerer den ene siden, og barnet som skal dannes på den andre siden der barnets rettigheter og interesser er sentrale. Synet på barnet i dag passer godt til denne tenkningen om dannelse da vi ser på barna som kompetente, sosiale og kulturelle individ fra de er født. Barna er del av familien og samfunnsborgere. I dag, i den postmoderne tiden handler dannelse om ulike forvandlerprosesser, eller vi kan si hypertransformasjon. Barns dannelsesprosesser skjer gjennom en vekselvirkning med samfunnet og kulturen. I møte med andre mennesker viser barnet hvem det er (Moser og Röthle, 2008).

I boken *Barnehagens grunnsteiner* (2011) skriver blant annet Gunvor Løkken og Frode Søbstad om dannelse. De sier at dannelse og praksis henger sammen med dialogen, og det er i den vi får kunnskap og refleksjon. Gjennom dialogen utvikler vi den kritiske tenkningen og får større selvforståelse. Ved å skape et dannelsesmiljø i barnehagen kreves det at man har et mandat for dette, noe Lov om barnehagen gir. Rapporten "Klar, ferdig, gå" (BDF 2005) som skulle gi innspill til departementets arbeid med kvalitet og innhold i barnehagen sier også noe om dannelse. I rapporten står det blant annet at: "... det handler ikke om pene manerer, men om en personlig prosess og et aktivt og bevisst forhold til omgivelsene. Det handler om grunnleggende prosesser som barnet (mennesket) er involvert i gjennom vekselvirkning med den kulturelle og sosiale verden. Mens utdanning er tidsavgrenset, foregår menneskets dannelse fra vugge til grav..." (Moser og Röthle, 2008, s. 120).

Søbstad og Løkken (2011) viser til Wilhelm von Humbolts definisjon om at det ikke bare er barna som dannes, men også pedagogen. Definisjonen lyder slik: "i møtet og vekselvirkningen med barnet danner også pedagogen seg videre og blir klokere på seg selv og verden... dannelse er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn sosialisering, mer enn omsorg og mer enn oppdragelse" (Glaser m.fl., 2011, s. 86). Dannelse omhandler alt dette, og denne prosessen skjer i en vekselvirkning med den sosiale og kulturelle verden som mennesket er en del av. Søbstad og Løkken mener at å gi barn rett til medvirkning i sin barnehagehverdag er en viktig del av dannelsesprosessen deres, da medvirkning handler om dannelse til demokrati. Barnehagen er et offentlig møtested og et samfunn for barna der deres dannelsesprosesser skjer i lek og i samspill med andre. Søbstad og Løkken viser også til Knut Imerslund som sier at dannelse er de verdier og grunnholdninger vi møter verden med. Dannelse betegner menneskets holdning, mens kompetanse betegner menneskets beholdning – det vi har i oss av erfaringer og lærdom blant annet. Ved å bruke praksisfortellinger i

personalgruppa i barnehagen som grunnlag for individuell eller felles refleksjon, kan det styrke pedagogenes dannelsingsprosesser (Glaser m.fl., 2011).

I boken *Barnehagens grunnsteiner* (2011) tar Stig Broström utgangspunkt i den tyske didaktikeren Wolfgang Klafki, som sier at dannelse er det å være myndig og modig, ha evne til kritikk og aktiv deltakelse i demokratiet, øve innflytelse, kunne argumentere og lytte. Dannelse går på det å ha evne til selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritet. Selvbestemmelse handler om at barnet får mulighet til å delta aktivt i barnehagens fellesskap, øve innflytelse i barnehagehverdagen, kunne få mulighet til å argumentere for sine meninger og lytte til andre. En forutsetning er at dette skjer på barnets egne premisser, og når det selv er i stand til å utføre dette. Medbestemmelse handler om at barnet er med til selv å inngå i ulike relasjoner i barnehagen. Medbestemmelse er en del av det å medvirke i egen hverdag, der barnet blir tatt med til selv å ta beslutninger i ulike hverdagslige situasjoner i sin barnehagehverdag. Solidaritet handler om å arbeide for at andre også får de rettigheter og muligheter som en selv har, for eksempel det å være inkluderende i lek. Danning handler om å ha handlingskompetanse med andre, i omsorg, i lek og i læring. Det pedagogiske innholdet i barnas barnehagehverdag handler om hvilke erfaringer, kunnskaper, holdninger og verdier vi ønsker at barna skal møte i sin dannelsingsprosess. Pedagogen stiller krav og setter mål for at barna skal nå noe og lære av det. Barna skal blant annet gjøre seg erfaringer og utvikles til å bli selvstendige individ. Det er pedagogens oppgave å gi barna rom til dette. Ting læres ikke over en dag, det må prøves og feiles. Barna må få ros på det de er gode på og oppmuntring på det de må jobbe videre og mer med (Glaser m.fl., 2011).

3.2 Dannelsingsbegrepet i barnehagen

En rapport av Østrem m.fl. (2009) var med på å evaluere hvordan Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006) ble innført, brukt og erfart på bakgrunn av et oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Rapporten heter ”Alle teller mer” og den tar blant annet utgangspunkt i arbeidet med rammeplan ut fra assistenter, fagarbeidere og førskolelæreres perspektiv. ”Alle teller mer” knyttes opp mot at alle er verdt noe eller at alle blir hørt.

”Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet” (KD, 2011, s. 4). Den første rammeplanen kom i 1996, og ut fra rapporten står det skrevet at den ble opplevd som en etterlengtet anerkjennelse av førskolelærernes profesjonalitet og

faglige status. Den reviderte fra 2006 sto på en annen måte på medias dagsorden enn den som kom 10 år tidligere. Det har vært diskusjoner om barnehagens innhold som blant annet gikk på det som handlet om hva barna skulle få oppleve og erfare i barnehagehverdagen.

Rapporten ”Alle teller mer” (2009) fokuserer på hvordan barnehagens personale forstår rammeplanen og dens føringer på utvalgte områder: barns medvirkning, dokumentasjon som grunnlag for refleksjon og læring, og området som handler om omsorg, oppdragelse, lek og læring. Fra forskning på området som handler om barns medvirkning har barnehager fokus på enkeltbarnet, mens det rettes mindre oppmerksomhet mot deltakelse og innflytelse på fellesskapet. Informantene i barnehagene er opptatte av barns rett til medvirkning blant annet i de uformelle læringssituasjonene. Videre i rapporten står det at det er forskjell mellom assistenter og førskolelærere sin innstilling når det gjelder arbeidet med barns medvirkning. Assistentene gir uttrykk for at det er lett å jobbe med temaet, mens førskolelærere sier at det ligger noen utfordringer knyttet til det at alle barn skal ha denne rettigheten, og hvordan de skal klare å trekke barna med i planleggingen og vurderingen av arbeidet. Førskolelærere og assistenter er oppmerksomme på medvirkningsbegrepet i rammeplanen, og de sier at medvirkning og medbestemmelse er to forskjellige ting. Det å skape noe sammen og hvordan de virker sammen med andre ligger i begrepene ”med” og ”virke”. De er opptatt av nettopp dette som går på medvirkning til demokrati. I rapporten kommer det fram at personalet ser på barnet som subjekt og som deltaker i fellesskapet. Rammeplanen sier at læring og refleksjon skal være en følge av arbeidet med dokumentasjon. Rapporten viser at barnehager som bruker dokumentasjon med barna, sier at det er en fin måte å ta i bruk når et prosjekt stopper opp. Personalet samler barna i små grupper og har samtaler med dem om de ulike bildene og på den måten kan de fortsette videre med prosjektet. Førskolelærere sier at barna setter mer ord på bildene. På denne måten er barna med til å bidra i planleggings- og dokumentasjonsarbeidet i barnehagen. Dokumentasjon er også grunnlaget for refleksjoner i personalgruppa, der de blant annet har brukt bilder og praksisfortellinger som har vært med på å skape diskusjoner. I rapporten ”Alle teller mer” (2009) står det at barnehagen har tradisjonelt stått for et helhetlig syn på barn og for en pedagogisk tenkning der omsorg, oppdragelse, lek og læring er nært knyttet til hverandre. Fra forskning om begrepet omsorg viser ingen førskolelærere at de er spesielt opptatte av dette i rammeplanen, men de trekker fram begrepet etisk omsorg som det står om i den første rammeplanen som ble utgitt i 1996. Barnehager trekker fram omsorg relatert til utvalgte fokusområder i rammeplanen, som blant annet går på det om lek og læring. Ved forskning på begrepet oppdragelse, ser det ut til å være

manglende engasjement fra de voksne som arbeider med dette. Lek er det temaet som blir knyttet opp mot barns medvirkning, der førskolelærere legger til rette for et lekemiljø som støtter barns ønske og behov for utforskning. Førskolelærere er opptatte av at barns frilek skal ivaretas og at i frileken er det få voksne tilstede. I rapporten står det videre at barnehager nevner læring som et av de punktene personalet er blitt mer opptatt av etter at den daværende rammeplanen kom ut. Personalet sier at barna lærer gjennom eget engasjement og ved det å være aktivt og deltakende i hverdagslige situasjoner i barnehagen. Personalets syn på egen rolle er i harmoni med det som står beskrevet om voksenrollen i rammeplanen, og de relaterer læringen til det å være medforskere med barna (Østrem m.fl., 2009).

Oppsummering fra rapporten på området barns medvirkning går på det at temaet er synlig i personalets beskrivelser av barnehagens faglige innhold og arbeid med temaet i barnehagehverdagen. Dokumentasjon som grunnlag for refleksjon ser man synlig i arbeidet mellom barn og voksne i barnehagen, og den brukes som et middel til å åpne kritiske og reflekterende samtaler. Omsorg, oppdragelse, lek og læring er fire begrep som må undersøkes i en helhet for å bli forstått og praktisert (Østrem m.fl., 2009).

4.0 Metode og undersøkelse

Her vil jeg kort presentere hva metode er og de to ulike retningene vi finner innenfor metode. Deretter presenterer jeg hvilken metode jeg har valgt og hva som kjennetegner denne. Videre vil jeg kort presentere informantene og hvordan jeg har gjennomført undersøkelsen min. Tilslutt sier jeg noe om etiske overveielser og personvern.

I boka Metode for oppgaveskriving av Olav Dalland (2012) står det at en metode er en fremgangsmåte og et middel til å løse problemer, og komme fram til ny kunnskap. Han sier at en metode er et verktøy for noe vi vil undersøke. Den hjelper oss til å samle inn den informasjonen vi trenger til det vi skal undersøke.

I forhold til kvalitativ og kvantitativ metode velger jeg den kvalitative metoden, intervju. Ved et intervju vil det være lettere for meg å finne den informasjonen som jeg leter etter, og jeg vil få en nærhet ved det som skal studeres. Ved å bruke intervju stiller jeg ulike spørsmål til informanter, med underspørsmål, og på denne måten vil jeg oppdage begrep innenfor det temaet jeg vil undersøke nærmere. I intervjuene mine vil jeg undersøke hva styrere og pedagogiske ledere forstår med begrepet dannings og hvordan dette arbeides med i

personalgruppa. Det beste ved å bruke intervju som metode er at jeg er fysisk tilstede, den fanger opp mening og den gir en opplevelse, for eksempel en positiv opplevelse der både informant og meg som intervjuer snakker om et tema som begge synes er interessant. Ved å bruke kvalitativ metode vil jeg få et jeg-du-forhold. Mens i den kvantitative metoden vil jeg få et jeg-det-forhold, som for eksempel ved et spørreskjema der man får målbare enheter der tallene blant annet vil gi meg muligheter til å utføre en regneoperasjon.

4.1 Intervju som metode for datainnsamling

Det kvalitative intervjuet handler om å få tak i informantens egen forståelse og oppfatning av de spørsmål som jeg stiller. Intervjuet er fleksibelt og har ikke faste svaralternativer. Med fleksibilitet forstår jeg at jeg har tema som er forberedt og som er relevante i forhold til problemstillingen min: *Hva legger førskolelærere i begrepet danning, og hvordan arbeides det i personalgruppa med dannelsbegrepet?* Under det kvalitative intervjuet vil jeg komme med tilleggsspørsmål som kan gi utdypende svar eller som gir den som intervjues en mulighet til å forklare bedre sin forståelse. I forhold til et spørsmål som jeg stilte informantene: *hva forstår du med begrepet danning?* Så kom jeg med tilleggsspørsmål om de visste hvilke konkrete begrep som ligger i dannelsbegrepet, blant annet det som går på selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritet. Som intervjuer registrerer og tolker jeg meningen med det som blir sagt og måten det blir sagt på. Intervjuet vil være preget av en mellommenneskelig situasjon som bringer to mennesker (informanten og meg selv som intervjuer) sammen om noe begge er opptatte av. Det inneholder og en positiv opplevelse der det er min oppgave som intervjuer å gi tilbake oppmerksomhet og lydhørhet. Informanten får møte et annet menneske som er interessert og prøver å forstå det hun eller han har å fortelle ut fra spørsmålene som blir stilt (Dalland, 2012).

4.2 Min undersøkelse

I undersøkelsen min var jeg ute etter å se hva to pedagogiske ledere og to styrere forsto med dannelsbegrepet, og hvordan de arbeidet med dannelsbegrepet i personalgruppene sine.

Den første barnehagen jeg kontaktet på e-post fikk jeg positivt svar fra med en gang. Den andre barnehagen jeg har vært i, kontaktet på e-post etter å ha sjekket hvilke barnehager det var å velge mellom på internett blant annet. Da jeg kontaktet denne barnehagen fikk jeg positivt svar med en gang. Samme uke leverte jeg presentasjonsbrev til en barnehage og

sendte brevet som post til en annen barnehage. Den barnehagen jeg var i og leverte presentasjonsbrevet mitt til, fikk jeg avtalt et intervju med styreren dagen etter, som var en fredag (uke 40). Jeg sendte spørsmålene mine på e-post til styreren, slik at hun også var forberedt til intervjuet dagen etter. Fredagen reiste jeg til barnehagen, og jeg hadde forberedt meg godt til intervjuet. Da jeg kom i barnehagen fikk gjennomført intervjuet mitt med en gang. Jeg fikk gått gjennom alle spørsmål og følte jeg fikk gode svar. Det var ingen forstyrrelser i intervjuet. Etter intervjuet fikk jeg avtalt intervju med pedagogisk leder i samme barnehage i uke 41. Jeg fikk sendt spørsmålene på e-post i løpet av helgen. Intervjuet med pedagogisk leder 1 gikk bra, og det var ingen forstyrrelser ved intervjuet her heller. Jeg ringte barnehage nummer to og avtalte tid for intervju med styrer og pedagogisk leder torsdag i uke 41. Styrer og pedagogisk leder fikk tilsendt e-post med spørsmålene slik at også de fikk forberede seg. Første intervju i denne barnehagen ble med styrer, og jeg fikk gjennomgått alle spørsmål uten noen forstyrrelser. Jeg fikk en hyggelig omvisning i barnehagen mens jeg ventet på at pedagogisk leder skulle bli klar til intervjuet. Det var heller ingen forstyrrelser i intervjuet med pedagogisk leder 2, og følte jeg fikk gode svar her også.

På ukeplanen min hadde jeg satt av tid til å gjennomføre alle intervjuene i uke 41. Og dette fikk jeg gjennomført. Jeg brukte taleopptak på hvert intervju. Hvis jeg ikke hadde brukt dette ville det blitt vanskeligere for meg å få med meg det som informantene hadde sagt i intervjuet som for eksempel ved bare å bruke notatblokk og penn. Da ville jeg heller ikke fått med meg sammenhengen i intervjuene og det hadde nok blitt flere forstyrrelser da jeg måtte ha stoppet informanten og spurt henne eller han om å gjenta det hun /han nettopp sa. Jeg opplevde alle informantene som positive og engasjerende.

Jeg har vært i to ulike barnehager i to kommuner i Nordland fylke. Barnehage 1 er en kommunal barnehage med tre avdelinger og barnehage 2 er en privat barnehage med to avdelinger. Informantene i barnehage 1 er; S1 (styrer 1) og PL1 (pedagogisk leder 1), og informantene i barnehage 2 er; S2 (styrer 2) og PL2 (pedagogisk leder 2).

S1 er en kvinne på 52 år. Hun var utdannet førskolelærer i 1983. Hun har videreutdanning i pedagogisk veiledning (1993). Hun har jobbet i barnehage siden 1983, med avbrekk innefor kommunal og administrasjon sektor (6-7 år). Hun har vært styrer i denne barnehagen i litt over ett år. S2 er en kvinne på 45 år. Hun ble ferdigutdannet som førskolelærer i 2002. Hun har videreutdanning i spesialpedagogikk (2010) og i karriereveiledning. Hun har jobbet i barnehagen siden 1996. Hun har vært styrer i nåværende barnehage i to år.

PL1 er en mann på 28 år. Han ble utdannet førskolelærer i 2010. Han har erfaring fra barnehage før endt utdanning i ca. fem år. Har vært ansatt i nåværende barnehage siden august 2012, ved storavdeling (3-6 år). PL2 er en kvinne på 45 år. Hun ble ferdigutdannet førskolelærer i 1995. Hun har videreutdanning i småbarnspedagogikk (1996). Hun har jobbet i barnehage siden hun var ferdig utdannet i nåværende barnehage, ved småbarnsavdeling (0-3 år).

4.3 Etiske overveielser og personvern

I denne oppgaven skal ingen barnehager eller navn nevnes, og da er det viktig at jeg ivaretar dette. For å vise respekt for informantene mine vil det ikke bli gitt navn på barnehagene eller noen av informantene. Som forsker i undersøkelsen min har jeg taushetsplikt overfor det å gå inn i ulike barnehager, der jeg ikke kan bringe videre opplysninger fra min undersøkelse uten å sørge for at personopplysningene er anonymisert. Brudd på taushetsplikten straffes etter straffeloven § 121 (Dalland, 2012).

4.4 Analysearbeid

I analysearbeidet mitt har jeg lest meg opp på teori, dette gjorde jeg før jeg formulerte spørsmålene. Jeg gjorde dette fordi jeg selv skulle få forståelse for begrepet danning. Her leste jeg og samtidig skrev jeg notater, på denne måten sitter stoffet bedre og jeg lærer underveis. Etter hvert intervju fikk jeg skrevet ned det informantene hadde sagt, og jeg så da at jeg hadde fått svar på spørsmålene mine og behøvde ikke å reise tilbake til barnehagene.

5.0 Analyse, tolkning og drøfting av funn

Når jeg skal analysere og tolke intervjuene, vil jeg først dele opp styrerens svar i forhold til spørsmål om de endringer som har skjedd i Lov om barnehagen. Deretter vil jeg komme med styrerne og de pedagogiske lederne sine svar i forhold til deres forståelse av dannelsbegrepet. Tilslutt kommer svarene fra både styrerne og de pedagogiske lederne i forhold til hvordan de arbeider med dannelsbegrepet i personalgruppa. Dette vil hjelpe meg til å få tak i de enkelte sidene ved det som informantene har sagt. Jeg vil analysere og tolke for å prøve og få svar på problemstillingen min, og ut fra dette drøfter jeg det opp mot teoretisk grunnlag presentert i kapittel 3.

5.1 Endringer i lovverket

Det første spørsmålet jeg stilte til bare styrerne var: *når det skjer endringer i Lov om barnehagen, hvordan blir personalet innført om de eventuelle endringene?* Dette var hva de svarte:

S1: ”det kan være litt forskjellig, blant annet at det tas opp på høringer og at personalgruppa blir informert før endringene kommer. Vært bare styrer i ett år, tror ikke det var tatt opp da den siste endringen kom i formålsparagrafen. Bare tatt opp når høringen var året før.” **S2:** ”tar tema opp på en planleggingsdag, der jeg som daglig styrer har forberedt en type forelesning for personalgruppa. Temaet blir tatt opp med jevne mellomrom, der det høres og vurderes.”

Det som S1 sier tolker jeg som at denne barnehagen kanskje ikke har så gode rutiner for å informere personalet om endringer. Mens S2 sier at dette er noe hun tar opp på planleggingsdager. Hvis ikke barnehager har rutiner på å informere om nye punkt eller endringer som for eksempel på det som er kommet i formålsparagrafen i 2011, kan det få konsekvenser for hvordan personalet i barnehagen arbeider i forhold til loven.

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) sier at styrer og førskolelærere har et ansvar for å veilede og støtte personalet. Videre sier rammeplanen at barnehagen skal være en lærende organisasjon som skal rustes til å møte nye krav og utfordringer. Søbstad og Løkken (2011) sier noe om refleksjon i personalgruppa, og blant annet ved å bruke praksisfortellinger i barnehagen vil dette være med på å styrke pedagogenes prosesser i forhold til det å kunne reflektere over de eventuelle endringene som skjer i lovverket. Da kan de snakke sammen i personalgruppa om dette, og på den måten vil endringene bli bedre innført for personalet i barnehagen.

5.2 Forståelse av begrepet danning

Det spørsmålet som jeg stilte til både styrere og pedagogiske ledere var: *hva forstår du med begrepet danning?* Jeg hadde et tilleggsspørsmål etter at jeg hadde fått svar på hva deres forståelse av hva danning er - konkrete begrep som selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritet.

S1: ”danning kontra oppdragelse: det gamle begrepet – mer voksenstyrt. Danning, mer oppmerksom på barnets medvirkning i sin egen utvikling. At vi har et samspill og en dialog i

våre relasjoner til barnet. Være den voksne, gi barnet trygghet. Vi skal oppdra barnet med respekt for dets egenverd og kompetanse.” **S2:** ”dannelse handler om en likeverdig prosess, der det ikke er nødvendigvis jeg som er kunnskapsformidleren, det er noe som skjer i samspill mellom den voksne og barnet. Vi må endre tanken på at barnet er kompetent i seg selv og ergo kommer dette med barns medvirkning inn. Grunnverdier når det kommer til noen konkrete begrep, som barns medvirkning som gjelder vårt demokrati, med likeverd.”

PL1: ”det erstatter jo oppdragelsesbegrepet, men dannelsesbegrepet anser jeg som det første som å være større enn oppdragelse, også ligger det en del andre grunnverdier i det. Danning sånn som jeg ser det, dreier seg mye mer om et samspill mellom pedagog, voksne og barna, men også mye mer i større grad indre styrt fra *hvem kan jeg bli?* Solidaritet, selvbestemmelse, medvirkning og medbestemmelse, de konkrete begrepene ligger mye mer inn i dannelsesbegrepet.” **PL2:** ”sånn som jeg tenker om danning, så er det noe du gjør hele livet. Det du tar med deg, erfaringer og lærdom i møte med andre mennesker fra du er født og helt til.. du blir aldri ferdig med det. Det er en livslang prosess. Et stort begrep som inneholder konkrete begrep; barns medvirkning og solidaritet.”

Det jeg tolker er at alle informantene sier at det med danning handler om samspill og relasjoner mellom mennesker, slik som S1 sier at de voksne er i et samspill og har en dialog i deres relasjoner med barnet. Danning er en livslang prosess, fra du er født til du dør. Alle informantene er opptatt av barns medvirkning, der mennesket utvikler seg i et demokrati. PL1 og PL2 kommer inn på begrepet solidaritet, mens PL1 også har med begrepene selvbestemmelse og medbestemmelse som en del av dannelsesbegrepet. Men det informantene mine gjør er bare å bekrefte det jeg sier fra intervjuet at dannelsesbegrepet er et stort begrep som inneholder konkrete begrep. De går ikke inn i dybden eller svarer på hva disse handler om. Ut fra det jeg tolker som PL1 sier om ”hvem kan jeg bli?” handler om at barnet er i en prosess der det lærer å kjenne seg selv, i sin identitetsutvikling – bli et selvstendig individ.

I Stortingsmeld. Nr. 41 (2008 – 2009) står det blant annet at danning er en livslang prosess, og det er i de gjensidige samspillsprosesser mellom barn og voksne i lek og læring der barna utvikles. Dette stemmer overens med de svarene jeg fikk fra informantene mine der alle sier at dannelsesprosesser handler om et samspill mellom mennesker, mens i barnehagen er det et samspill mellom barn og voksne. Søbstad og Løkken (2011) sier at danning og praksis er nært knyttet med dialogen og det er i den vi reflekterer og tar med oss lærdom. Dette finner jeg igjen i svaret til S1 som sier at de voksne er i samspill og er i relasjoner med barna der de har

en dialog sammen, og at de voksne reflekterer og undrer seg sammen med barnet. Og som voksen må man blant annet gi trygghet til barnet slik at det tør å stole på seg selv til og utforske sammen med de voksne. Videre sier Søbstad og Løkken at barns medvirkning handler om danning til demokrati, der barns dannelsesprosesser skjer i leken og i relasjoner med andre, med andre barn og voksne. I et demokrati blir barna tatt på alvor, de blir respektert for den de er, blir sett og hørt og blir inkludert i fellesskapet. Igjen er dette noe som informantene mine sier, at barn skal ha rett til medvirkning i sin barnehagehverdag. I identitetsutviklingen lærer barna å kjenne seg selv, og de lærer å tenke kritisk og tenke over de handlinger de utfører. Og på denne måten erfarer barna og tar disse erfaringene med seg videre. Det som PL1 sier, at i barns dannelsesprosesser handler det om å finne ut av *hvem er jeg*. Det pedagogiske innholdet i Stig Broström sitt perspektiv handler om at barnet skal få erfaringer, kunnskaper, holdninger og verdier i møte med sin dannelsesprosess. Slik som S2 sier, at de voksne må endre tanken på at barnet er kompetent i seg selv, at det tar til seg læring. Det er personalets ansvar å legge til rette for en hverdag for barna slik at de får oppleve dette gjennom aktiviteter og andre hverdagslige situasjoner.

5.3 Arbeid med dannelsesbegrepet i personalgruppa

Ut fra spørsmålene i denne delen stilte jeg et spørsmål til styrerne i forhold til hvordan de arbeider med dannelsesbegrepet i personalgruppa, og to spørsmål til de pedagogiske lederne. Jeg velger her å dele det inn slik at jeg tar styrerne først, og så de pedagogiske lederne etterpå. Spørsmål til styrerne: *hvordan blir dannelsesbegrepet og arbeidet med dette synliggjort i barnehagens årsplan/virksomhetsplan?* Dette var hva de svarte:

S1: ”vi har jobbet med dannelsesbegrepet over en lang årrekke, og ligger godt inn i de overordnede mål i barnehagens årsplan. De voksne sitt ansvar å snakke med barna på en anerkjennende måte, og det jobber vi med hele tiden. Barn blir godt kjent med seg selv, selvfølelsen – indre følelse som setter ord på følelsene og hjelper dem gjennom følelsene slik at barnet får et positivt selvbilde, og en god porsjon selvtillit og mestringsevne. Det får de gjennom at vi bruker anerkjennende og positiv kommunikasjon, de voksne sitt ansvar å snakke med barna på en anerkjennende måte, og det jobber vi med hele tiden. Det er det viktigste, synes jeg, at vi jobber med innenfor danning.” **S2:** ”har jobbet veldig mye med barns medvirkning, pedagogisk dokumentasjon og refleksjon. Vi har gått bort fra å tenke perioder og temabasert, men å kunne jobbe prosjektbasert. Vi har landet på et prosjekt som

heter ”Bygda vår”, som går på det at vi skal være med på å skape stolthet og identitet fra den plassen man kommer fra.”

Det som jeg tolker fra S1 er at de har jobbet med danningsbegrepet i mange år. Hun sier at danningsbegrepet ligger godt inn i de overordnede målene, men selve begrepet danning står det ikke noe om i årsplanen. Jeg fikk årsplanen etter intervju, og har lest igjennom den. Det jeg tolker fra dette, så virker det som at de voksne jobber godt med danningsprosessene sammen med barna og i personalgruppa, og de reflekterer over det som har skjedd og det som skjer der og da. Det jeg tolker fra S2 er at barnehagen har jobbet med barns medvirkning, pedagogisk refleksjon og dokumentasjon, men hun sier ikke hvordan de har jobbet med dette. Selve danningsbegrepet står det heller ikke noe om i årsplanen i denne barnehagen. Jeg fikk også årsplanen etter intervju i denne barnehagen, og har lest igjennom den. S2 sier at de jobber med et prosjekt som heter ”Bygda vår”, og med det tolker jeg som en del av barns identitetsutvikling, som også er en del av barns danningsprosesser.

Det er viktig at personalet i barnehagen er bevisste på hva de lærer barna i forhold til deres utvikling, noe som jeg kan se ut fra svarene at de arbeider med i begge barnehagene. Danningsprosessene er en viktig del av barns utvikling, og den skal være en kontinuerlig prosess som foregår hele livet, og i denne prosessen kan man blant annet reflektere over det man har gjort og det man gjør, noe barnehage 1 jobber med, der de reflekterer over hva de voksne gjør sammen med barna, og hva de voksne også gjør sammen i personalgruppa. I rapporten ”Klar, ferdig, gå” (2005) står det blant annet at danning er en personlig prosess og et aktivt bevisst forhold til omgivelsene, mennesket er i vekselvirkning med den kulturelle og sosiale verden. Som jeg nevnte i punkt 5.2 om barns identitetsutvikling, så er det viktig at de voksne i barnehagen jobber aktivt med dette. Der de voksne gir rom for at barna blir trygge på seg selv, som går på det at barnet skal finne ut av *hvem er jeg?* Her er et viktig at de voksne har samtaler med barna, undrer seg sammen med dem og reflekterer over det de har gjort og det de gjør sammen. På denne måten tar barna til seg det å være kritiske og tenke over de handlingene de utfører. I prosjektarbeid, som det står noe om i rapporten ”Alle teller mer” (2009), så kan det være det en fin måte å jobbe med barna på der de voksne har dialoger sammen med barna, undrer seg sammen med barna med det de gjør. Dette er en del av det pedagogiske innholdet i barnehagen, der barna får være med til å bidra i planleggings- og dokumentasjonsarbeidet i barnehagehverdagen.

Spørsmålene som jeg stilte til de pedagogiske lederne: *1. hvor ofte tar dere opp temaet barns dannelsprosesser og diskuterer om det i personalgruppa? 2. hvordan legger dere til rette for barns dannelsprosesser i barnehagen?* Dette var hva de svarte:

PL1: 1.”Nylig har begynt på et nytt satsingsområde som handler om refleksjon og dokumentasjon, hvor vi har blant annet kurset i, og det dreier seg veldig mye om akkurat her og da å fange læring og danning. Læring og danning går jo veldig i hverandre. Læring ser jeg som noe sosialt og personlig. Det er danning. Vi bruker også dokumentasjon aktivt i barnehagen.” 2.”I de organiserte aktiviteter er det aldersinndelte grupper som gjør at det er et spill mellom dette og på en måte lære av de eldre, lære av de yngre og dette med å være sammen med jevnaldrende på like nivåer.” **PL2:** 1.”danning er et nytt begrep, og det kom inn i den nye rammeplanen og den jobbet vi med i fjor høst og nå sist i mai. Synes det er greit at folk er bevisste på dette, og det er noe vi jobber med hele tiden. Oppdragelse er bare et annet begrep som vi har jobbet med tidligere, danning viser at synet på barnet er endret nå i dag.” 2.”Vi er opptatt av at barns medvirkning skal stå i fokus. Vi er veldig opptatt av barns medvirkning, og det er jo danning i stor grad. Jobber en del med voksenrollen, og det påvirker jo også barna.”

Det jeg tolker fra PL1 er at han er veldig opptatt av hva barnehagen jobber med, det som går på refleksjon og dokumentasjon. Han knytter dette opp mot læring, og sier det er en del av danning. De voksne legger til rette for at barna er i samspill og i relasjoner med hverandre, og på denne måten lærer de av hverandre. Det jeg tolker fra PL2 er at de har jobbet med dannelsbegrepet, men hun sier ikke hvordan de jobber med dette. Hun sier at barnehagen har fokus på barns medvirkning og voksenrollen da barna gjerne påvirkes av de voksne. Og dette ligger inn i dannelsbegrepet og i de ulike samspillsprosesser mellom voksne og barn.

I barnehagens samfunnsmandat (2010) står det blant annet at personalet må jobbe for å ivareta lovens verdisyn som er grunnlag for alt arbeid som de voksne har ansvar for i barnehagen. Ut fra det som PL1 sier om at barna er i samspill og i relasjoner med hverandre, går på det at det er personalets oppgave å legge til rette for at den gode barndommen ivaretas ved å gi alle barn mulighet for lek. Leken er en del av barns liv og det er i leken at barna lærer av hverandre. De voksne skal legge til rette for at alle barn får undret seg, være nysgjerrige og stille spørsmål. Personalet skal også legge til rette for at barna blir selvstendige individ og at de lærer å ta vare på seg selv og hverandre. Ut fra det PL2 sier om barns medvirkning, så er det viktig at de voksne ser på barna som subjekt og som deltakere i fellesskapet, som hun sier i svaret sitt da

synet på barnet er annerledes nå enn hva det var før. Denne barnehagen jobber og med voksenrollen, der barna gjerne påvirkes av de voksne. Det er viktig å tenke på hvilke holdninger man har overfor barn, at de voksne viser et godt kroppsspråk som samsvarer med den verbale kommunikasjonen. Hvis de voksne ikke viser med kroppsspråket med det som er i samsvar med det de sier, kan barna tolke det feil og de kan bli utrygge på seg selv. Som voksen er man rollemodell for barna, og her er det viktig at som voksen har man kunnskaper om barn og deres læring. Det handler ikke bare om å gi barna omsorg, men også at barnehagen skal være en trygg arena der de trives sammen med andre barn og sammen med de voksne. Barnehagens rolle er å være et inkluderende fellesskap med plass til det enkelte barnet, i det inngår det at menneskelig likeverd, likestilling, åndsfrihet og toleranse er sentrale samfunnsverdier som legges til grunn for god omsorg, barns dannelsesprosesser og et godt leke- og læringsmiljø i barnehagehverdagen.

6.0 Konklusjon

Jeg har valgt problemstillingen: *Hva legger førskolelærere i begrepet danning, og hvordan arbeides det i personalgruppa med dannelsesbegrepet?* Hensikten med denne problemstillingen var å få styrernes og de pedagogiske ledernes forståelse for dannelsesbegrepet, og hvordan de jobber med dette i personalgruppa.

Jeg ser at teori og de ulike perspektiv på danning (Søbstad/Løkken og Broström) stemmer overens med det som informantene mine har gitt meg i forhold til dannelsesbegrepet, der alle informantene mine er opptatt av at danning blant annet handler om et samspill og relasjoner mellom mennesker – mellom barn og voksne. Videre ser jeg hvordan dannelsesbegrepet blir arbeidet med i personalgruppa, og alle informantene er opptatt av barns medvirkning som del av barns dannelsesprosesser, der de utvikler seg til demokrati. Jeg føler jeg har fått godt svar på del 1 av problemstillingen min, men når jeg tolker og analyserer del to av problemstillingen så får jeg svar på at de arbeider med dannelsesbegrepet i personalgruppa, og det kommer lite frem hvordan de jobber.

7.0 Avslutning

Det er en lettelse å være ferdig med denne oppgaven, men den har og vært lærerik. Og det som jeg har lært vil jeg ta med meg når jeg skal ut i arbeid som førskolelærer, da danning er et nytt begrep som er kommet inn i formålsparagrafen er dette noe jeg må forholde meg til. I

rammeplanen står dannings som et eget punkt, og alle barnehager skal forholde seg til den da den blant annet er et pedagogisk innhold/tilbud til barnehagen. Sammen med følelsen av å ha lært noe kommer også følelsen av å ville lære mer om dannings, og dette er en stor del av hva personalet arbeider med i barnehagen.

Det videre arbeidet i denne oppgaven kunne vært og fått være med på et personalmøte eller avdelingsmøte i barnehagen, der jeg hadde fått sett hvordan de voksne jobber med danningsbegrepet, og hvordan dette blir diskutert i personalgruppa. Jeg ser at jeg kunne gått tilbake til barnehagene, om jeg hadde hatt bedre tid, og kommet med tilleggsspørsmål i forhold til hvordan det jobbes med danningsbegrepet i personalgruppa, fordi i svarene fikk jeg mest svar på hva de hadde jobbet med, og lite om hvordan. Da hadde jeg kanskje fått sett hvilke hjelpemidler de hadde brukt i sine diskusjoner, som for eksempel praksisfortellinger.

8.0 Litteraturliste

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Det kongelige kunnskapsdepartementet. (2008-2009). *St.meld. nr. 41. Kvalitet i barnehagen*.

Oslo: Det kongelige kunnskapsdepartementet

Glaser, V., Moen, K., Mørreaunet, S., og Søbstad, F (red). (2011). *Barnehagens grunnsteiner*.

Formålet med barnehagen. Oslo: Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2010). *Lov om barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo:

Kunnskapsdepartementet

Moser, T, og Röhle, M (red). (2008). *Ny rammeplan – ny barnehagepedagogikk?* (2. opplag).

Oslo: Universitetsforlaget..

Østrem, S., Bjar, H., Hogsnes, H., Jansen, T., Nordtømme, S., og Tholin, K. (2009). *Alle*

teller mer: en evaluering av hvordan Rammeplan for barnehagens innhold og

oppgaver blir innført, brukt og erfart. (Bind-/heftenr. 1/2009). Tønsberg: Høgskolen i

Vestfold.

Vedlegg 1: Anonymisert presentasjonsbrev

Til _____ barnehage

Nesna, 27.09.12

Forespørsel om intervju i forhold til profesjonsoppgaven i pedagogikk

Mitt navn er _____ og jeg er sisteårsstudent ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Nesna. Denne høsten skal jeg skrive en profesjonsoppgave i pedagogikk som del av avsluttende eksamen. Tema for profesjonsoppgaven er *den profesjonelle førskolelæreren*. Jeg har valgt temaet danning, og følgende problemstilling for oppgaven er; *Hva legger førskolelærere i begrepet danning, og hvordan arbeides det i personalgruppa med dannelsbegrepet?*

Danningsbegrepet i formålsparagrafen i Lov om barnehager har erstattet begrepet oppdragelse. Som del av oppgaven skal jeg gjennomføre en undersøkelse i barnehagen, og jeg ønsker derfor å intervjuer styrer og en pedagogisk leder. Jeg vil med dette se hva styreren og den pedagogiske lederen forstår med dannelsbegrepet, og hvordan de har arbeidet og arbeider med dannelsbegrepet i personalgruppen.

I Stortingsmelding nr. 41 (2008 – 2009) står det blant annet at danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre, og er en forutsetning for barns utvikling og danning. Danning er en kontinuerlig prosess som forutsetter refleksjon og foregår hele livet. I barnehagen er det de gjensidige samspillsprosessene med barn og voksne i lek og læring som er viktige for barns utvikling og danning.

Metoden jeg ønsker å bruke i forhold til undersøkelsen er intervju. Jeg vil i forkant sende spørsmålene på e-post til barnehagen, slik at styrer og pedagogisk leder som skal intervjues er forberedt. Jeg regner med at jeg trenger ca. 1 time på hvert intervju, og mulig jeg må komme tilbake til barnehagen dersom jeg trenger mer utfyllende svar på spørsmålene mine.

Profesjonsoppgaven skal være levert innen 21.11.2012.

Til informasjon er det jeg som er ansvarlig for undersøkelsen, og min faglærer er veileder gjennom denne prosessen. Undersøkelsen og spørsmålene vil bli godkjent i forkant av veilederen min. Barnehagen og informantene vil bli anonymisert, og rapporten etter intervju vil bli makulert når oppgaven er levert og godkjent. Resultatet av undersøkelsen vil bli tatt

med i profesjonsoppgaven, dette vil da bli presentert for medstudentene mine, veileder og en intern sensor.

Jeg håper på positivt svar i forbindelse med min forespørsel om intervju i barnehagen. Jeg vil ta kontakt med barnehagen innen utgangen av uke 40. Hvis du har noen spørsmål i forhold til undersøkelsen, ta kontakt på e-post: _____

Vedlegg 2: Intervjuguide

Problemstilling:

Hva legger førskolelærere i begrepet danning, og hvordan arbeider dere med dannelsbegrepet i personalgruppa?

Jeg skal intervju to styrere og to pedagogiske ledere i to ulike barnehager, til sammen blir det fire informanter.

Spørsmål til styrer:

1. Når det skjer endringer i Lov om barnehagen, hvordan blir personalet informert om de eventuelle endringene? (Hvordan arbeider/innfører dere dette?)
2. Hva forstår du med begrepet danning? (Selvbestemmelse, medbestemmelse, solidaritet)
3. Hvordan blir dannelsbegrepet og arbeidet med dette synliggjort i barnehagens årsplan/virksomhetsplan? (Hvordan blir det innført?)
4. På hvilken måte blir foreldre involvert i forhold til barns dannelsprosesser som det arbeides med i barnehagen? (Hvordan blir det pedagogiske arbeidet stimulert i forhold til barns dannelsprosesser?)

Spørsmål til pedagogisk leder:

1. Hva forstår du med begrepet danning? (Selvbestemmelse, medbestemmelse, solidaritet)
2. Hvor ofte tar dere opp temaet barns dannelsprosesser og diskuterer om det i personalgruppa? (Kurs, personal- og/eller avdelingsmøter?)
3. Hvordan legger dere til rette for barns dannelsprosesser i barnehagehverdagen? (Hva vektlegges i det pedagogiske arbeidet, hva blir målene?)